

Девета годишна конференция

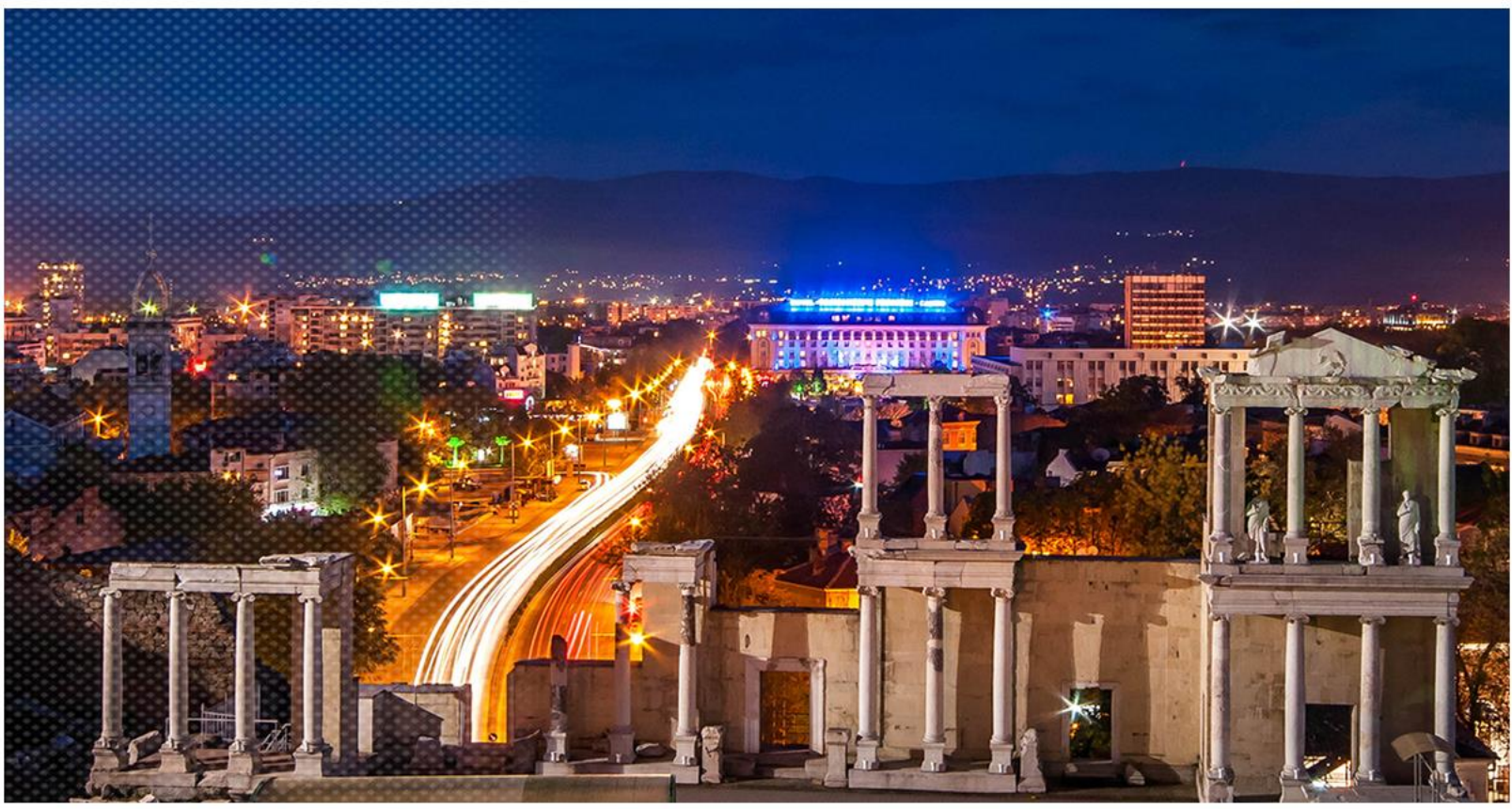
19-20 септември 2023, Гранд хотел Пловдив, гр. Пловдив

БЪЛГАРСКА БРАНШОВА АСОЦИАЦИЯ
ПЪТНА БЕЗОПАСНОСТ

Проф. д-р Христина Николова,
Ръководител катедра „Икономика на
транспорта и енергетиката“,
УНСС

**Финансови загуби на
обществото от ПТП.
Разходи ли са
инвестициите
в пътна безопасност?**

БЕЗОПАСНА ПЪТНА ИНФРАСТРУКТУРА

Съдържание:

1. Външни разходи от ПТП за обществото
2. Общи разходи за обществото вследствие от ПТП в България
3. Инвестиции в пътна безопасност – разходи и ползи

Външни разходи от ПТП

БЪЛГАРСКА БРАНШОВА АСОЦИАЦИЯ

ПЪТНА БЕЗОПАСНОСТ

Свързани с наранявания и загуба на човешки живот:

- Медицински разходи:
- Загуби на продукция за обществото (загуба на производствен капацитет)
- Разходи за загуба на човешкия живот и за семействата на загиналите и пострадалите при ПТП
- Други разходи

Материални разходи:

- Увреждане на имущество
- Административни разходи
- Други разходи

Външни разходи, свързани с наранявания и загуба на човешки живот:

Медицински разходи:

- За спешна помощ и транспортиране на пострадалите до болнични заведения
- За първа помощ и лечение в спешни отделения
- За болнично лечение и престой
- За амбулаторни процедури и лечение
- За рехабилитация, физиотерапия, лечение от ОПЛ и др. процедури
- За помощни средства (инвалидни колички, патерици и др.)

Загуби на продукция за обществото (загуба на производствен капацитет)

- Загуба на пазарна продукция
- Загуба на непазарни дейности – невъзможност за домакинска работа, отглеждане на деца, доброволчески дейности и др.
- Фрикционни разходи – за наемане и обучение на заместници на пострадалите лица.

Разходи за загуба на човешкия живот и за семействата на загиналите и пострадалите при ПТП

- Загуба на качество на живот при тежки наранявания при ПТП – стойност на човешкия живот.

Други разходи

- Разходи за роднините на пострадалите

Материални разходи

За обезщетения за увреждане на имущество

- За ремонт и закупуване на МПС
- За ремонт на увредени пътища и пътни съоръжения
- За обезщетяване на собственици на увредени товари
- За обезщетяване на частни собственици на увредено имущество (сгради, машини и др.)

Административни разходи

- Разходи за дейности на пътната полиция (разходи за заплати на персонала, разходи за техника и лабораторни анализи)
- Разходи за дейности по пожарна безопасност и оказване на помощ при ПТП
- Разходи за застрахователни обезщетения
- Правно-административни разходи – за съдебни дела, адвокатски хонорари, арести и престои в затвора

Други разходи

- За загуби на време при задръствания поради ПТП
- За заместване на увредени превозни средства (наем на автомобили и др.)
- Пътни разходи за посещения на роднини в болница при пострадалите лица
- За адаптиране на дома и/или смяна на дома поради специфични нужди на пострадалите лица.

Кои разходи, свързани с ПТП са външни и остават за сметка на обществото?

50 % от медицинските разходи

55 % от загубите на производствена продуктивност

100 % от загубите на човешки живот за семейството и близките

30 % от административните разходи – за полиция, противопожарна защита, застраховки, правно-административни разходи

Материалните разходи се приемат за покрити от застраховки ГО и Каско;

Други – отнасят се към друга категория външни разходи (предизвикани задръствания) и се оценяват отделно

Какви са външните разходи и загубите за обществото вследствие от едно ПТП (2022 г.)?

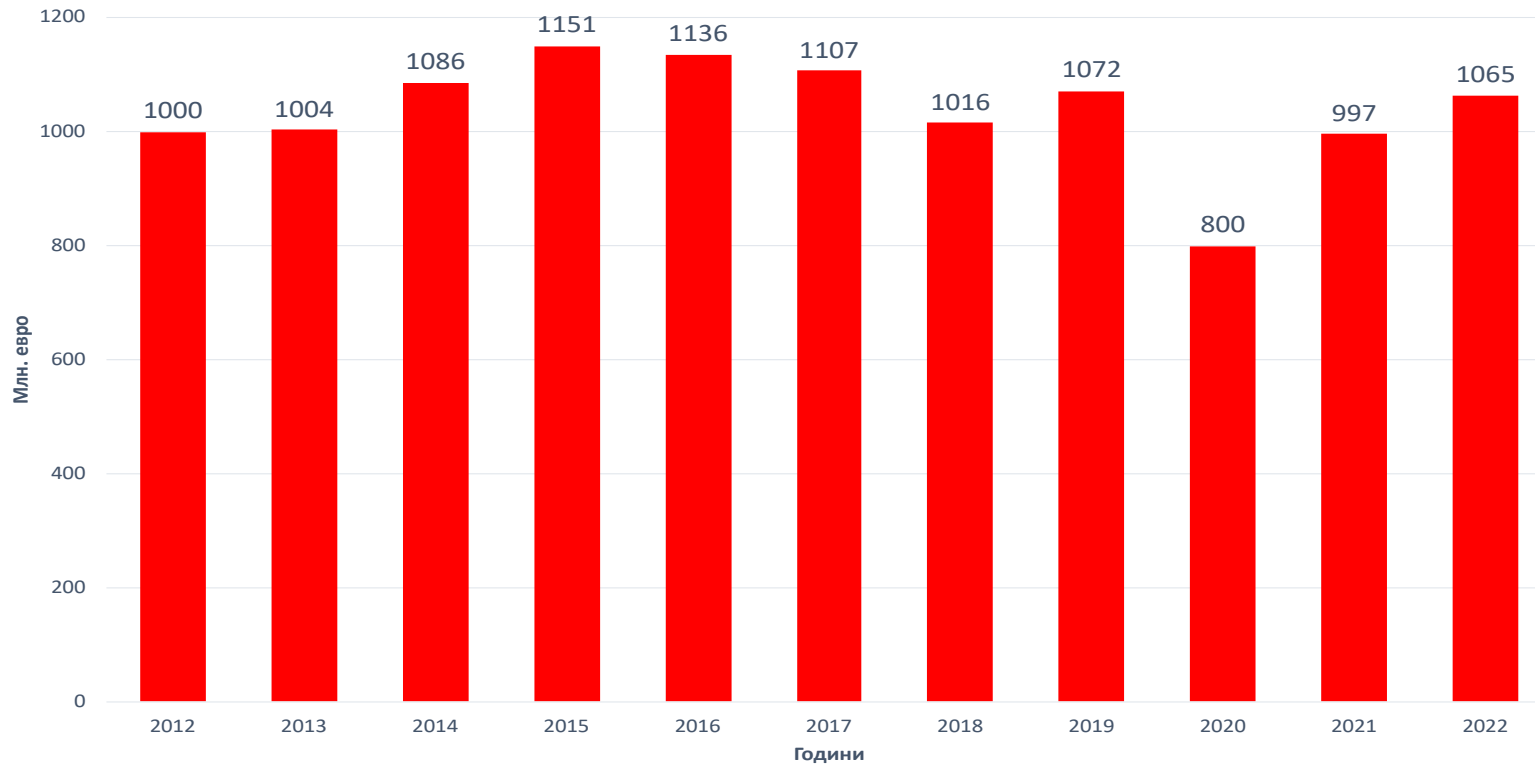

Видове ПТП	Разходи за загуба на работоспособност и на човешки живот, евро	Загуби на продукция, евро	Медицински разходи, евро	Административни разходи, евро	Общи външни разходи за едно пострадало лице при ПТП, евро
Загинали	1 942 476	221 332	1 667	1 169	2 166 645
Тежки наранявания	284 717	14 734	5 133	804	305 387
Леки наранявания	21 901	874	442	345	23 562

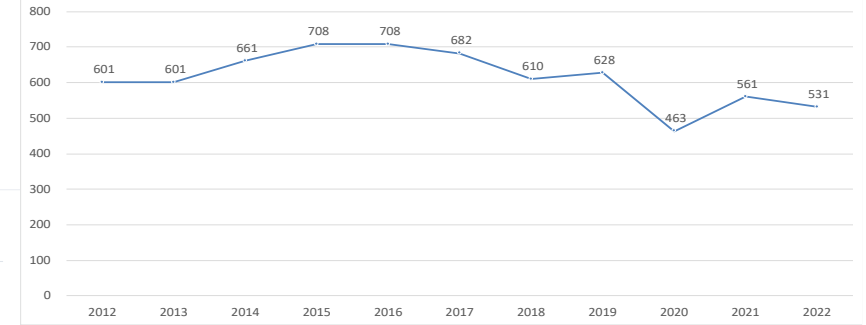

Какви са общите разходи (загуби) за обществото вследствие от фатални ПТП в страната?

Външни разходи от загинали при ПТП

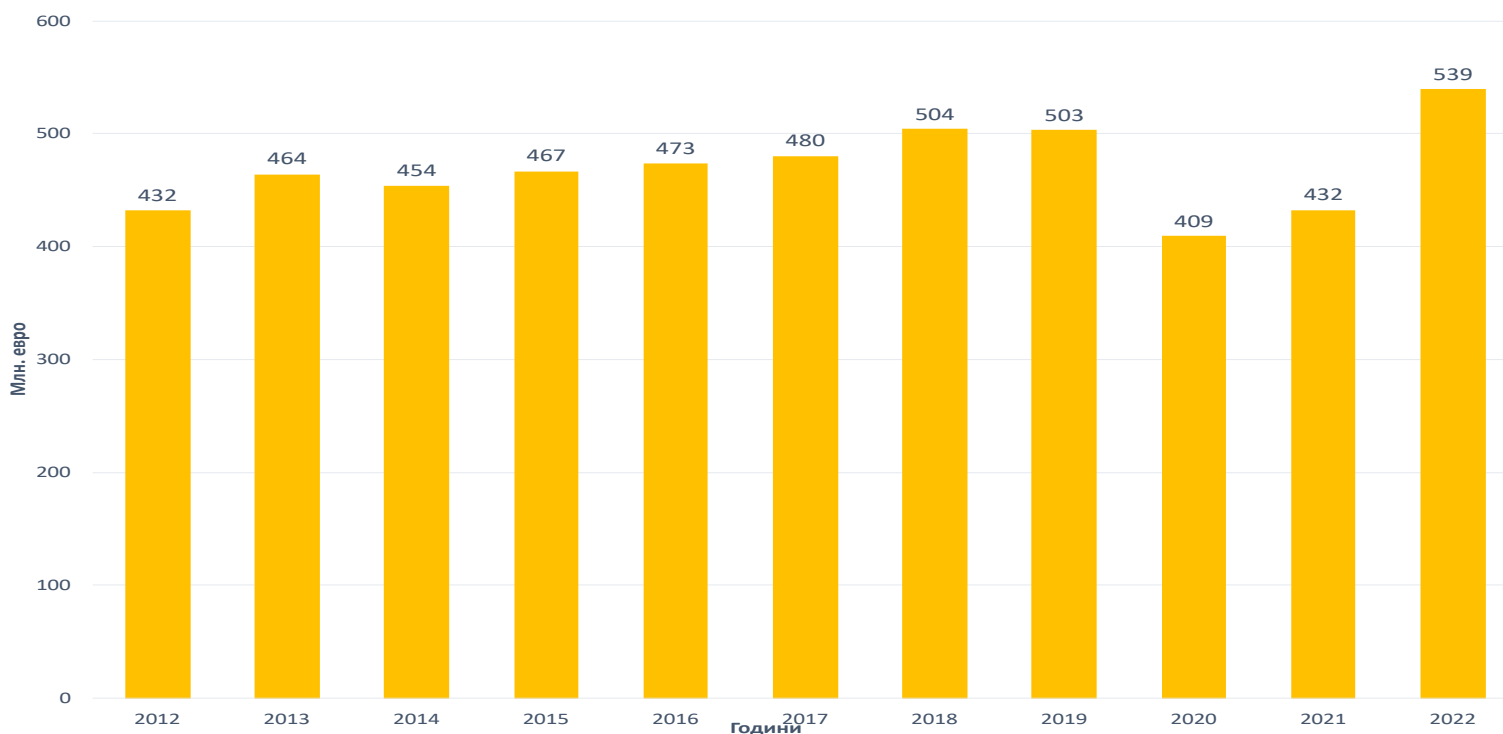
Брой загинали при ПТП

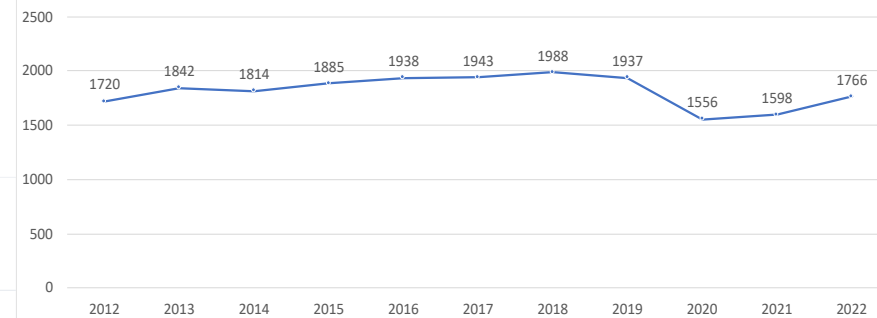
Какви са общите разходи (загуби) за обществото вследствие от тежки наранявания при ПТП в страната?

Външни разходи за тежко ранени при ПТП

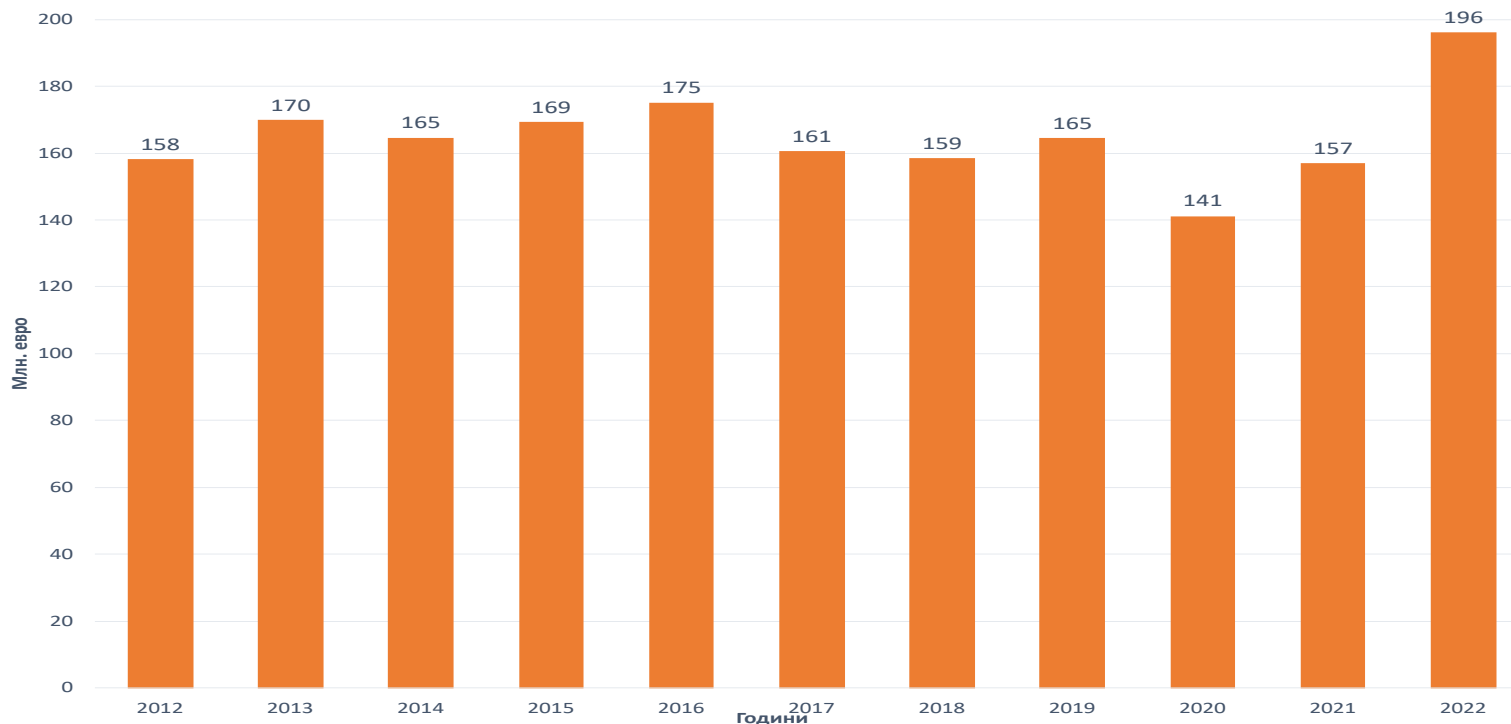
Брой тежко ранени при ПТП

Какви са общите разходи (загуби) за обществото вследствие от леки наранявания при ПТП в страната?

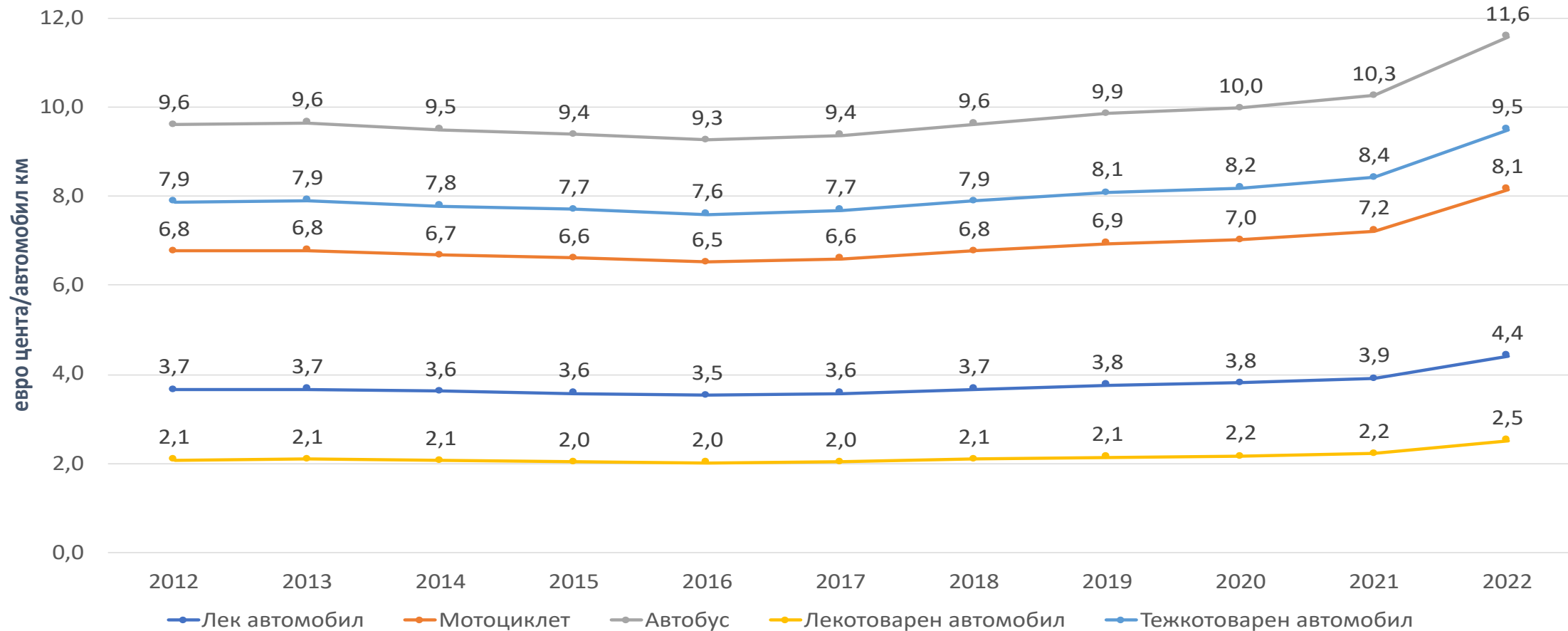
Външни разходи за леко ранени при ПТП

Средни външни разходи за пътна безопасност за движение на едно превозно средство по РПМ

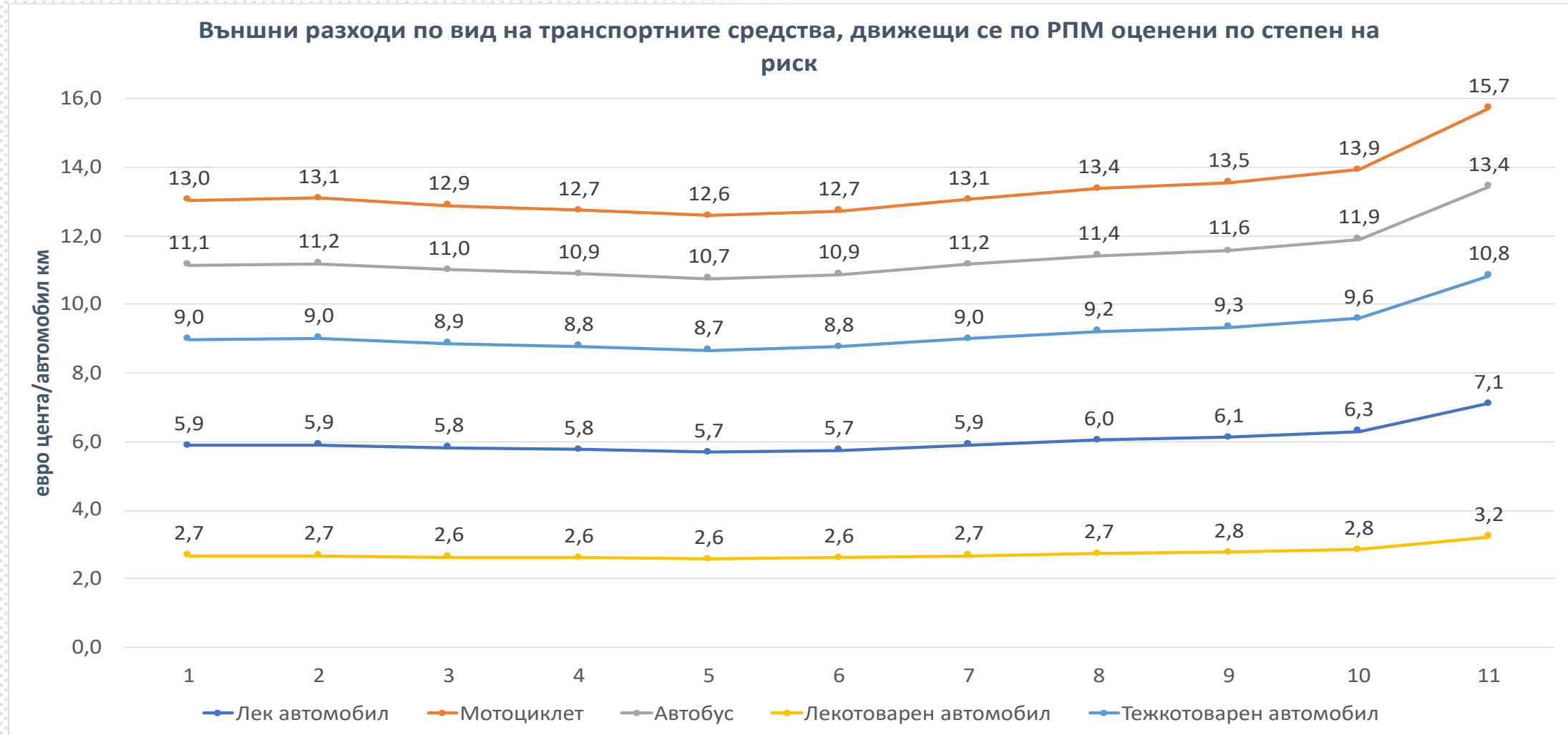

Външни разходи по вид на транспортните средства, движещи се по РПМ

Пределни външни разходи за движение на едно превозно средство по степен на риск

Ползи от инвестициите в пътна безопасност

• Казус 1:

- Изпълнение на мерки по ОСП и монтиране на буфери и терминали по РПМ;
- Индикативни годишни стойности по години (източник: МРРБ, Наредба за условията и реда за използване на ограничителни системи за пътища и изискванията към тях)
- Дисконтов фактор 5,5 %;
- Идентифицирани ползи от намаление на ПТП – между 30 и 60 % за цялата РПМ (източник: МРРБ).
- В сценария е използван консервативен подход с постепенно достигане на намаление на ПТП към края на периода на внедряване на инвестициите.

Необходимост от инвестиции:

- Дължина на ОСП, които се нуждаят от подмяна или новопоставяне

Клас път	AM	I клас	II клас	III клас	Пътни вр. при възли и крс	Общо
Дължина на ОСП в км, необходими за подмяна или новопоставяне	1 028.38	2 306.06	3 215.31	9 469.32	152.14	16 171.21
Дължина на ОСП в метри, необходими за подмяна или новопоставяне	1 028 380.6	2 306 056.8	3 215 308	9 469 324.8	152 141.2	16 171 211.4
Стойност в лв. без ДДС	174 824 702	392 029 656	546 602 360	1 609 785 216	25 864 004	2 749 105 938.00

Анализ разходи – ползи на казус 1:

Разходи

Инвестиционни разходи

Година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Инвестиционни разходи (лв.)	151200827	226801240	226801240	302401623	302401623	378002067	378002067	378002067	378002067	302401653
Дисконтирана стойност (лв.)	143318319	203770122	193147035	244103653	231377870	274144424	259852535	246305720	233465137	177035175

Ползи

Година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Намаление на броя на загиналите	6	9	13	19	27	38	55	78	112	159
Разходен фактор (лв./ загинал)	4725434	5213278	5701122	6188966	6676810	7164655	7652499	8140343	8628187	9116032
Коефициент за корекция	1,02	1,02	1,02	1,02	1,02	1,02	1,02	1,02	1,02	1,02
Ползи от намаляване броя на загиналите при ПТП	28919653	47857890	75596878	119942165	183879360	277702016	429305190	647645702	985684128	1478438009
Дисконтирани стойности (лв.)	27411994	42998037	64379334	96819324	140692415	201402230	295120189	445215494	677595551	1016332706

Намаление на броя на тежко ранените	21	31	44	62	89	127	182	260	371	530
Разходен фактор (лв./ тежко пострадал)	666046	734808	803569	872330	941091	1009853	1078614	1147375	1216137	1284898
Коефициент за корекция	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25
Ползи от намаляване броя на тежко ранените при ПТП	17483716	28473795	44196290	67605589	104696425	160314123	245384691	372896975	563983344	851244840
Дисконтирани стойности (лв.)	16572243	25582350	37638164	54572363	80106832	116267150	168686469	242979248	367490910	554670176

Намаление на броя на леко ранените	81	115	164	235	336	479	685	978	1398	1997
Разходен фактор (лв./ леко пострадал)	51389	56694	61999	67304	72609	77915	83220	88525	93830	99136
Коефициент за корекция	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00
Ползи от намаляване броя на леко ранените при ПТП	8324939	13039565	20335674	31632999	48793583	74642326	114011389	173155367	262350036	395948112
Дисконтирани стойности (лв.)	7890938	11715428	17318138	25534686	37333647	54134036	78375625	119033373	180349072	272189306

Общи ползи от намаление на загиналите и пострадалите при ПТП	51875174	80295815	119335636	176926374	258132894	371803416	542182284	807228115	1225435532	1843192189

Съотношение ползи- разходи за проекта

Разходи (лв.)	2 206 519 991
Ползи (лв.)	5 476 407 429
Съотношение ползи - разходи	2,48

Рентабилност на инвестицията по отношение на обществените разходи от ПТП

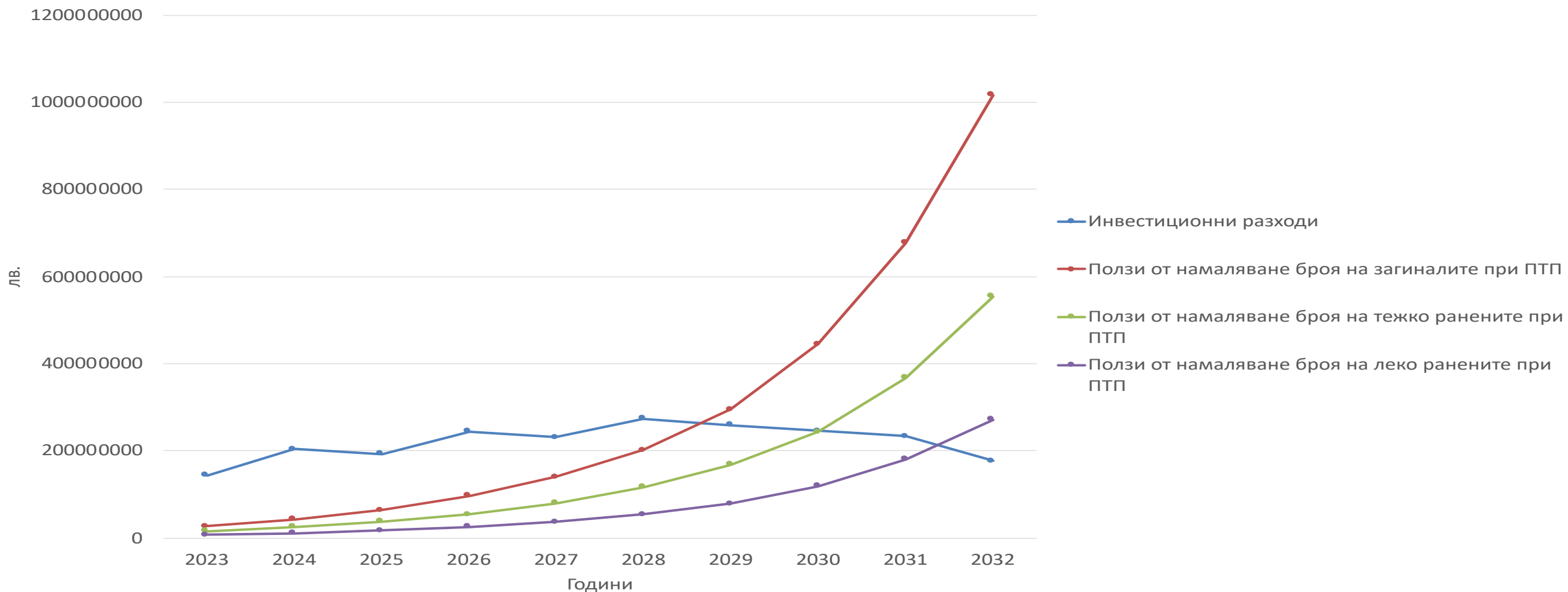

БЪЛГАРСКА БРАНШОВА АСОЦИАЦИЯ

ПЪТНА БЕЗОПАСНОСТ

Разходи и ползи от инвестициите в пътна безопасност

Инвестиции в камери за проследяване на скоростта

- Камерите повишават дисциплината на пътя и водят до спад в смъртоносните инциденти.
- Казус 2:
 - Закупуване на 20 камери за следене на скоростта (единична стойност 100 000 лв.) ;
 - Прилагане на национално ниво;
 - Очакван спад в тежките наранявания и бр. на смъртните случаи – 5-10 %.
 - В сценария е използван консервативен подход с 0,25 до 0,5% въздействие върху видовете ПТП поради ограничения брой и обхват на приложение на камерите.

Анализ разходи – ползи на казус 2:

Разходи	2023									
Инвестиционни разходи	2000000									
Година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Оперативни разходи (лв.)	0	2371608	2490188	2614697	2745432	2882704	3026839	3178181	3337090	3503945
Дисконтирана стойност (лв.)	0	2130777	2120678	2110628	2100625	2090669	2080761	2070899	2061085	2051316
	0	14	15	15	16	17	18	19	20	21
Ползи										
Година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Намаление на броя на загиналите	0	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Разходен фактор (лв./ загинал)	4725434	5213278	5701122	6188966	6676810	7164655	7652499	8140343	8628187	9116032
Коефициент за корекция	1,02	1,02	1,02	1,02	1,02	1,02	1,02	1,02	1,02	1,02
Ползи от намаляване броя на загиналите при ПТП	0	10635087	11630289	12625491	13620693	14615896	15611098	16606300	17601502	18596704,5
Дисконтирани стойности (лв.)	0	9555119	9904513	10191508	10421660	10600117	10731643	11415782	12099921	12784059,2
Намаление на броя на тежко ранените	0	5	5	5	5	5	5	5	4	4
Разходен фактор (лв./ тежко пострадал)	666046	734808	803569	872330	941091	1009853	1078614	1147375	1216137	1284898
Коефициент за корекция	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25
Ползи от намаляване броя на тежко ранените при ПТП	0	4592548	5022306	5452064	5881822	6311580	6741338	7171096	6080683	6424489
Дисконтирани стойности (лв.)	0	4126186	4277064	4400997	4500384	4577447	4634244	4672678	3962166	4186190
Намаление на броя на леко ранените	0	25	25	25	20	20	20	18	18	18
Разходен фактор (лв./ леко пострадал)	51389	56694	61999	67304	72609	77915	83220	88525	93830	99136
Коефициент за корекция	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00
Ползи от намаляване броя на леко ранените при ПТП	0	2834688	3099950	3365213	2904380	3116590	3328800	3186909	3377897	3568886
Дисконтирани стойности (лв.)	0	2546832	2639960	2716456	2222241	2260294	2288339	2190798	2322091	2453384
Общи ползи от намаление на загиналите и пострадалите при ПТП	0	16228137	16821537	17308961	17144285	17437858	17654226	18279258	18384178	19423633

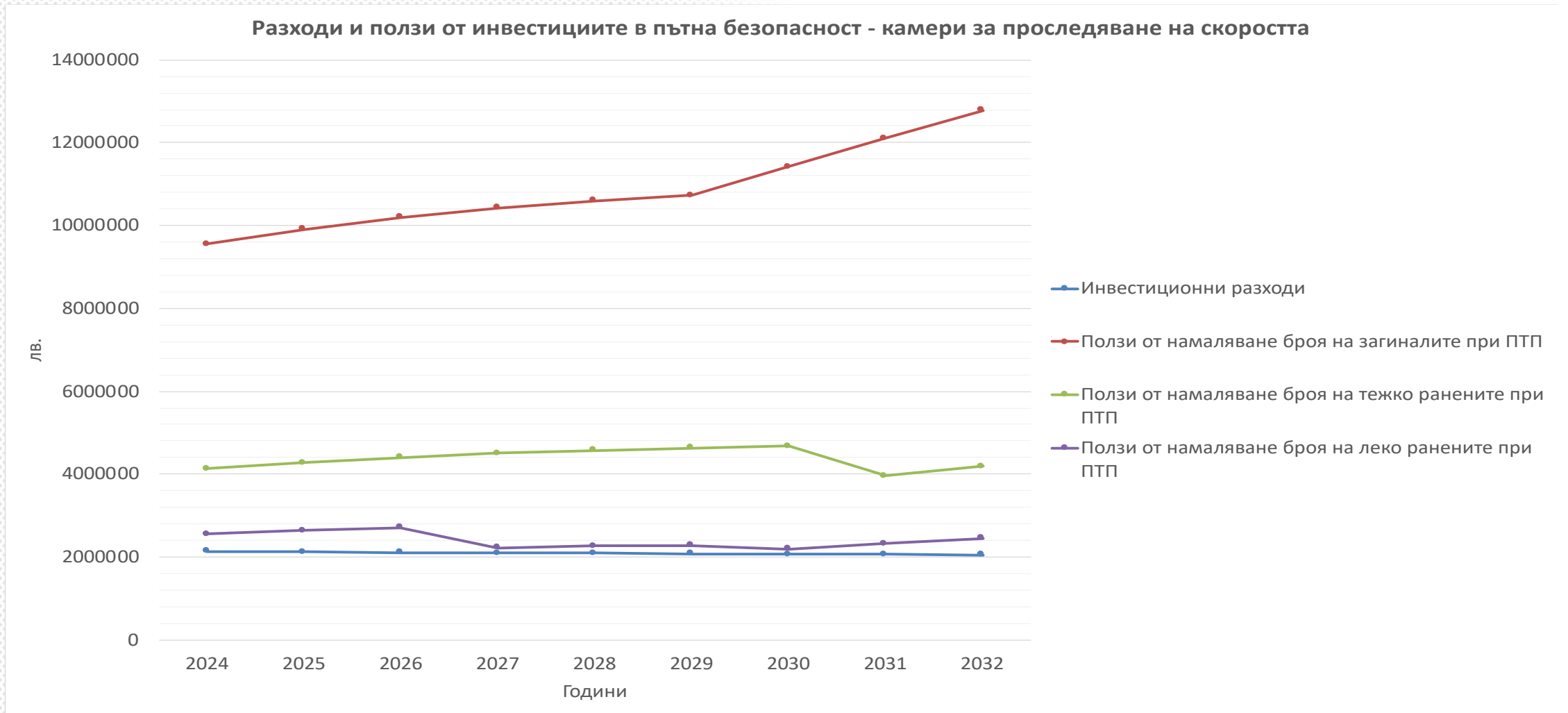
Съотношение „ползи-разходи“ на проект за внедряване на камери за скорост

Разходи (лв.)	20 817 437
Ползи (лв.)	158 682 073
Съотношение ползи - разходи	8,43

Рентабилност на инвестицията по отношение на обществените разходи от ПТП

Разходи и ползи от инвестициите в пътна безопасност - камери за проследяване на скоростта

- Инвестиционни разходи
- Ползи от намаляване броя на загиналите при ПТП
- Ползи от намаляване броя на тежко ранените при ПТП
- Ползи от намаляване броя на леко ранените при ПТП

ИЗВОДИ:

- Мерките и инвестициите за пътна безопасност са ключови за ограничаване на ПТП и загубите за обществото.
- Освен чисто човешкия фактор, съществува и силна икономическа логика за инвестиции в пътната безопасност - на 1 лв. инвестиции в мероприятия за обезопасяване на пътна инфраструктура се очакват около 2,50 до 24 лв. икономии от обществени разходи при по-малко пострадали, по-ниски разходи за здравеопазване и по-малко щети, в резултат от намаляване броя на ПТП.
- Следва анализът „разходи-ползи“ да се има предвид при оценката на въздействието на инвестициите в инфраструктурни проекти, свързани с пътна безопасност, заедно с ефекта от намаляване на времето за пътуване, ползите от подобрената пътна инфраструктура и намаляването на разходите за транспорт.
- Позволява да се отчете приноса на безопасността за постигането на целите за социално устойчиво развитие на транспорта и обществото като цяло.
- **Приоритет: Пътната безопасност е част от усилията да се постигне устойчиво развитие на икономиката и обществото!**
- **Държави, които не инвестират в пътна безопасност пренебрегват потенциален икономически растеж (Стивън Пъркинс)!**

БЪЛГАРСКА БРАНШОВА АСОЦИАЦИЯ
ПЪТНА БЕЗОПАСНОСТ

Благодаря за вниманието!

За контакти:

hrnikolova@unwe.bg